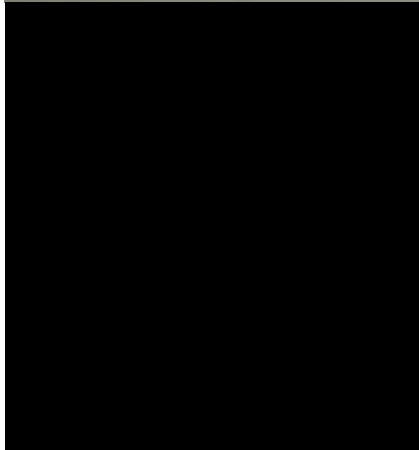

© Mara Kramer, arquitecta

Aquest escrit és un homenatge a l'arquitecte brasiler Oscar Niemeyer, que va tenir una excel·lent relació amb el Col·legi d'Arquitectes de Catalunya.

L'obra d'Oscar Niemeyer a l'estat de Tocantins no és massa coneguda, potser perquè està situada en una ciutat llunyana dels centres de producció de cultura i creació més recent. La ciutat té només 27 anys i va ser fundada per ser capital d'un estat (província) nou, creat a partir de la divisió d'un estat molt gran.

El Memorial Coluna Prestes va ser inaugurat el 5 d'octubre de 2001, destinat a abrigar la documentació referent a la marxa realitzada per la Coluna Prestes durant el Moviment tenentista de 1922. La marxa, liderada per Luis Carlos Prestes, va recórrer prop de 25 mil quilòmetres a l'interior del Brasil pregonant el final de la República Velha, la modernització

del país i la realització de reformes socials. El passatge de la Coluna per l'actual territori tocaninense, a mitjans de 1925, va marcar fortament la història dels municipis del llavors Nord Goiano. Posteriorment, Prestes, anomenat Cavaleiro dóna Esperança, va ajudar a fundar el Partit Comunista Brasileiro - PCB, del qual es convertí en militant.

Oscar Niemeyer també va militar a Partit Comunista Brasileiro, potser per influència del propi Prestes, segons relata Niemeyer en una entrevista amb motiu de l'exposició de la seva obra realitzada en commemoració dels 80 anys de l'arquitecte el 1983.

El 1992 Niemeyer realitza un projecte per a la construcció d'un memorial de la Coluna Prestes per a ser construït a la Barra da Tijuca, a Rio de Janeiro, oportunitat de l'arquitecte per homenatjar el seu amic. Com que l'obra no es va realitzar a Rio de Janeiro, el projecte va ser portat i executat a Palmas, per invitació del llavors governador Siqueira Campos.

La idea de Niemeyer sobre la implantació del memorial de la Praça dos Girassóis era ambiciosa, visionava una reestructuració dels espais, estudiar de nou la plaça. Es pretenia fer-la més bonica, amb quatre camps d'esport, o playground protegit per un quadrilàter de (10 x 10) mangueiras (arbres), etc.

Les idees de Niemeyer pel que fa a una major intervenció a la plaça no van ser acceptades pel govern tocaninense, però les parts van arribar a un acord sobre la construcció del memorial, iniciant-se l'obra el 9 de gener de 1997.

Acabada l'obra, i després del muntatge de l'exposició de fotografies, documents i objectes personals de Luis Carlos Prestes, amb un total de tres-centes peces cedides per la família, el memorial va ser inaugurat el 5 d'octubre del 2001.

L'edifici ocupa una àrea de 570,40 m², a la part sud-oest de la Praça dos Girassóis. L'edifici el conformen dos nivells sobre una base elevada. A la planta baixa es localitza la sala d'exposicions, i al subsòl un auditori de 99 places, amb accés tant per la sala d'exposicions com per l'exterior, directament de la plaça, i dotat de cabina de projecció i sanitaris. El Memorial Coluna Prestes integra un conjunt històric i cultural en homenatge a la Coluna Prestes, comprenent també un Monument als 18 do Forte de l'escultor Mauricio Bentes i l'escultura en bronze de Luis Carlos Prestes del mateix escultor, anomenada O Cavaleiro dóna Ilum. L'escultura de Prestes es localitza al final d'una "*promenade architectural*", element recurrent en l'obra de Niemeyer. En aquest cas, la rampa tortuosa simbolitza la caminada de Prestes per l'interior del Brasil. La inclusió d'aquesta escultura va ser una proposta del mateix Niemeyer.

La forma del Memorial remet, fent un esforç d'associació formal, a altres obres de Niemeyer. Les semblances són més perceptibles si comparem el Memorial amb l'Església de São Francisco de Assis construïda el 1940, localitzada en el conjunt de Pampulha, a Belo Horitzó. En aquesta església destaquen les corbes, la transparència i el formigó armat capaç de crear formes sinuoses i lleugeres que tant agradaven a Niemeyer. Un altre edifici amb el qual s'observen semblances és la Biblioteca do Memorial dóna Amèrica Llatina, a São Paulo, amb la seva forma de volta, interceptada per grans bigues. En aquests dos exemples, així com al Memorial, la línia corba pren la forma abovedada, marcada per una paret de tancament de vidre, amb una forta relació amb l'ambient extern, ressaltant la lleugeresa suggerida i exaltada per Niemeyer.

Tornant al Memorial, l'edifici posseeix sis metres d'altura en el punt màxim del vèrtex de la paràbola arquitectònica. Les seves façanes nord i sud són compostes per una paret de vidre emmirallat que tanca la paràbola que es projecta tres metres al capdavant d'aquesta paret

protegint de la incidència directa dels raigs solars. Aquesta pell de vidre aporta la il·luminació natural adequada als ambients d'exposició i la transparència suggerida per l'estil de Niemeyer, portant a l'observador a estar en contacte constant amb el medi extern, amb el conjunt històric cultural al qual pertany el monument i la pròpia ciutat que l'envolta. Al capdavant d'aquesta paret de vidre en ambdues cares, nord i sud, hi ha un element de formigó que representa les fulles d'una palmera. Una expressió de la relació del projecte amb el lloc.

L'edifici del Memorial Coluna Prestes destaca en el conjunt edificat de la capital. Va adquirir un estatus d'icona arquitectònica de l'estat, primerament per l'arquitectura inconfusible d'un dels majors arquitectes del Brasil, així com per ser un rescat de la història de l'estat. El Memorial és una demostració de com l'arquitectura pot ser simple sense deixar de ser bella.

Hèctor Morelli, arquitecte corresponsal del COAC a Palmas, Estat de Tocantins, Brasil. Amb la col·laboració de Mara Kramer, arquitecta.

[1]

Tornar

[2]

Copyright@ Col·legi d'Arquitectes de Catalunya :

http://www.coac.arquitectes.cat/ca/Memorial_Coluna_Prestes_Niemeyer_ciutat_Palmas_Brasil

Links:

[1] <http://www.coac.arquitectes.cat/ca/printpdf/printpdf/10123>

[2] <http://www.coac.arquitectes.cat/ca/javascript%3Ahistory.back%281%29>